

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu
Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika eriala

Riineke Palm

**Lapsevanemate tõlgendused noorsootööst ja ootused noortekeskuses
tehtavale noorsootööle**
Bakalaureusetöö

Juhendaja: Merle Linno, MSW

Tartu 2023

AUTORIDEKLARATSIOON

Kinnitan, et käesolev bakalaureusetöö on koostatud iseseisvalt. Kõik bakalaureusetöös kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Riineke palm

24.05.2023

ABSTRACT

“Parents’ interpretations and expectations of youth work at youth centre”

Estonian youth work has primarily studied youth satisfaction with youth work and assessments of the impact of non-formal learning (Väljaots jt, 2021; Kremann, 2018). Less studies have been conducted with parents. A study conducted by the Estonian Research Centre has revealed that the opportunities for leisure activities offered at youth centres in Tartu are very well informed 10% of parents, a bit informed 61% of parents and not informed 29% of parents (Hillep jt, 2010). It could cause a risk for young people of missing out from youth work.

The aim of this study is to find out parents’ interpretations and expectations of youth work at youth centre. I used a qualitative research method and conducted individual interviews with five parents.

The responses from the survey provide direction to policy makers and youth workers to inform society. In this way parents’ awareness of the content of youth work can be raised and more young people in the target group can reach the youth centre. Parents’ expectations can help youth workers in their job and raise awareness of parents’ interpretations of youth work.

The answers to my research questions:

1. How do parents in the survey interpret youth work at youth centre?

In parents’ opinion there could be main youth centre visitors in this age range - children from last group in kindergarten until adults. The youth centre is useful for young people who do not have sisters and brothers; young people from low-income families and young people with risky behaviours. The youth centre enables young people to participate in activities on an equal footing; to socialize safely; to increase initiative; to increase communication with an adult and to feel safe.

2. What are parents' expectations for the youth work at youth centre?

Most important parts for parents are supportive and trusting environment at the youth centre. In addition, youth workers should support young people's social skills; life skills and fine motor skills. Parents expect from youth workers to direct young people outside their circle of friends. As well they find benefits of organizing project writing workshops; playing through conflict resolution strategies and organizing information days.

Keywords: youth work, expectations, interpretations, young people, parents, youth centre, non-formal learning

SISUKORD

ABSTRACT	3
SISSEJUHATUS	7
1. ÕPPELIHKIDE JAGUNEMINE	9
1.1 Formaalne, informaalne ja mitteformaalne õpe	9
2. NOORSOOTÖÖ	10
2.1. Mitteformaalne õppimine noortekeskuses tehtavas noorsootöös	11
2.2. Noorsootöö jagunemine	11
2.3. Noorsootöötaja	11
2.4. Avatud noorsootöö noortekeskuses	12
2.5. Noorsootöös osalevate noorte rahulolu uuring noorsootööga 2020. aastal	14
2.6. Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõju noortele	16
3. LAPSEVANEMATE TEADLIKKUS NOORSOOTÖÖST	18
4. PROBLEEMIPÜSTITUS	19
5. METOODIKA	20
5.1 Lähenemisviis	20
5.2 Andmekogumismeetod	21
5.3 Valim	21
5.4 Andmeanalüüsi meetod	22
5.5 Eneserefleksioon	22
6. INTERVJUUDE ANALÜÜS	23
6.1. Lapsevanemate tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst	23
6.1.1. Noortekeskuse külastajad lapsevanemate kirjelduste järgi	23

6.1.2. Noortekeskuse väärtus lapsele lapsevanemate kirjelduste järgi	25
6.1.3. Avatud noorsootöö ja mitteformaalse õppe põhimõtted lapsevanemate kirjelduste järgi	27
6.1.4. Noorsootöötaja roll noortekeskuses lapsevanemate kirjelduste järgi	29
6.2. Lapsevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle	32
6.2.1. Lapsevanemate ootused lapse oskuste arenemisele	32
6.2.2. Lapsevanemate ootused tegevustele noortekeskuses	33
6.2.3. Noortekeskuse olulisus lapsevanema kirjelduse järgi	35
6.2.4. Lapsevanema ja noortekeskuse vahelise koostöö ootus	36
7. ARUTELU	37
KOKKUVÕTE	40
VIIDATUD ALLIKAD	41
LISAD	45
Lisa 1. Intervjuu kava	45

SISSEJUHATUS

Noortekeskuses rakendatava avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda noorele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada tema aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnas, noortekeskuses tehakse tegevusi koos noortega või noorelt noorele põhimõttel, kus noor jagab oma teadmisi teistele kaaslastele (Laaneots jt, 2020). Avatud noorsootöös kasutavad noorsootöötajad teadmiste jagamise meetodina mitteformaalset õpet, mis hõlmab endas teadlikult juhitud noorte jõustamist nende isiksuse arendamiseks toetades seeläbi noorte vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut (Arengukava 2021-2030, 2020). Noorsootöös rakendatav mitteformaalne õpe on ennekõike keskkond noorele, kus ta saab tunda ennast turvaliselt, täiskasvanuga ühiselt oma teekonda kavandada, tegevusi ellu viia ja analüüsida ning seejuures teha vigu ning nendest õppida (Rannala, 2020).

Eesti noorsootöös on uuritud eelkõige noorte rahulolu noorsootööga ja hinnanguid mitteformaalse õppe mõjule (Väljaots jt, 2021; Kremann, 2018), vähem aga lastevanemate seas, et selgitada välja nende teadlikkust ja ootusi noorsootööle. 2011. aastal lapsevanemate seas läbi viidud uuringus hinnangutele noorsootööle leiti, et vanemate hoiakud ja eelistused võivad mõjutada lapsi ilma, et nad seda ise tunnetaksid (Batueva jt, 2011). Eesti Uuringukeskuse poolt läbiviidud uuringust selgus, et noortekeskustes pakutavate vaba aja tegevuste võimalustega Tartus on väga hästi kursis 10% uuringus osalenud lapsevanematest, vähesel määral kursis on 61% lapsevanematest ja üldse pole kursis 29% uuringus osalenud lapsevanematest (Hillep jt, 2010). Sellest tuleneb risk, et lapsevanemate vähene teadmatuse võib tingida noore kõrvalejäämise noorsootööst.

Tegutsedes ise noorsootöötajana tunnetan lapsevanemate kokkupuute vähesust noorsootööga ning sealt tulenevalt olen püstitanud oma bakalaureusetöö eesmärgiks uurida lapsevanemate arusaamu noorsootööst noortekeskuses ja lapsevanemate ootusi noortekeskuses toimuvale. Käesolev uuring kajastab väikese osa lapsevanemate tõlgendusi noortekeskuses tehtavast noorsootööst ja ootusi seal tehtavale tööle. Nende lastevanemate vastused saavad olla suunaks noorsootöö poliitikakujundajatele ja noorsootööd tegevatele inimestele teavitustöö tegemisel ning seeläbi

lastevanemate teadlikkuse tõstmisele noorsootöö sisust, et enam sihtgrupis olevaid noori noortekeskusesse jõuaks. Lastevanemate poolt esitatud ootused toetavad noorsootöötajaid suuna võtmisel oma töös ning tõstavad teadlikkust lapsevanemate nägemusest noorsootöö suhtes.

Uurimisküsimused:

1. Kuidas uurimuses osalevad lastevanemad tõlgendavad noortekeskuses tehtavat noorsootööd?
2. Millised on uurimuses osalevate lastevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle?

Käesolevas töös kasutasin kvalitatiivset meetodit ning andmekogumismeetodina rakendasin poolstruktureeritud intervjuud. Antud töös olen intervjueerinud viit erinevat lapsevanemat, kelle lastel on kokkupuude erinevais Eesti paigus olevate noortekeskustega.

Bakalaureusetöö koosneb kirjanduse ülevaatest; probleemipüstitusest; metoodikast; intervjuude analüüsist, arutelust ja kokkuvõttest.

1. ÕPPELIIKIDE JAGUNEMINE

Euroopa haridusterminoloogias eristatakse formaalset, mitteformaalset ja informaalset õpet, kus termineid defineeritakse lähtudes kolmest tunnusest – eesmärkide sisaldumine õppimises; vabatahtlikkus õppimises ja tunnistuse või kvalifikatsiooni omandamine tulemuste järgselt (Allaste jt, 2016). Noortekeskuses tehtav noorsootöö lähtub noore vabast tahtest ning õppeliigina rakendatakse seal mitteformaalset õpet. Selleks, et mõista noorsootöös kasutatavat õppeliiki ja selle erinevust teistest õppeliikidest kirjeldan ülevaatlilikult ka formaalset ja informaalset õppeliiki.

1.1 Formaalne, informaalne ja mitteformaalne õpe

Formaalne õpe kujutab endas kohustuslikku institutsionaalset haridust, mis lõpeb omandatud oskusi kinnitava tunnistusega (Tudor, 2012). Samuti on formaalne õpe struktureeritud õpieesmärkide ja õppimise aja poolest ning toimub enamasti koolikeskkonnas (Allaste jt, 2016). Formaalõpet viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014).

Informaalse õppe puhul toimub õppeprotsess endale teadmatult ning leiab aset igapäevaelus tegevusi tehes (Tudor, 2012). Informaalne õpe on täiskasvanute seas enim levinud õppe formaat, kus näiteks uude riiki kolimise käigus omandatakse keskkonnas olles selgeks uus keel või oma igapäevases töös arvutit kasutades avastatakse mõni uus võimalus, kuidas arvuti saab tööd lihtsustada (Tudor, 2012). Informaalses õppes on kogu sotsiaalne keskkond potentsiaalne õppeallikas (Allaste jt, 2016). Mainitud noorteseire aastaraamatus tuuakse välja, et informaalset õppet puuduvad õpieesmärgid ning sellest tulenevalt ei pruugi olla õppe tulemused õppijale nähtavad.

Mitteformaalne õpe hõlmab endas organiseeritud tegevust, mis on eesmärgipärane ja kasvatuslik, seejuures tuleb järgida tegevustes osalevate inimeste vabatahtlikkuse põhimõtet (Allaste jt, 2016). Mitteformaalne haridus asetseb väljaspool kooli õppekavade süsteemi (Tudor, 2012). Eelnevale allikale tuginedes pakuvad mitteformaalset õpet institutsioonid, mis enamasti oma õppeprotsesside

poolest ei tugine riiklikule üldhariduse õppekavale. Sotsiaalse kogukonna institustioonid nagu raamatukogud, huvikoolid ja rahvamajad võivad olla mitteformaalse õppe edasikandjad (Tudor, 2012). Mitteformaalse õppe läbiviijad võivad olla professionaalsed noorsootöötajad ja koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või omaealised (Mitteformaalne õppimine, i.a). Noorsootöös rakendatav mitteformaalne õpe on eelkõige keskkond, kus noor tunneb end turvaliselt ning saab koos täiskasvanuga õlg-õla kõrval põnevaid teekondi kavandada, ellu viia ja analüüsida, ning kus on täiesti lubatud ka läbi kukkuda ja omakorda sellest õppida (Rannala, 2020).

2. NOORSOOTÖÖ

Globaalsel ja üleeuroopalisel skaalal on noorsootöö ühtse määratluse sõnastamine olnud märkimisväärne katsumus, sest ühtse definitsiooni sõnastamiseks on noorsootöö liialt varieeruv (Allaste jt, 2016). On leitud, et riikide vaheliselt on noorsootöö erinev oma meetodite kui ka sihtgruppide poolest, samas väljendub ühisosa selles, et noorsootöö on hariv, jõustav, osalusel põhinev, väljenduslik ja kaasav (Making a World of Difference, 2015).

Noorsootööd ja selle korraldust Eestis reguleerib noorsootöö seadus (Noorsootöö seadus, 2020). Noorsootöö on suunatud 7-26-aastasele isikule eesmärgiga luua tingimusi mitmekülgeks arenguks ja võimaldada noorel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda (Eesti Noorsootöötajate Kogu, i.a). Eelnevale allikale tuginedes vastutab noorsootöö korraldamise eest kohalik omavalitsus. Riigi tasandil juhib noorsootööd Haridus- ja Teadusministeerium, kelle ülesanne noorsootöö korralduse kontekstis on luua seaduslikku ja strateegilist raamistikku ning samuti on omavalitsustele toeks prioriteetsete teemade arendamisel ja teenuste tagamisel (Noorsootöö, 2022).

Eesti noorsootöö seaduse mõistes oli 7-26 aastaste noorte arv Eestis 2022. aasta seisuga 274 673 noort (Statistikaamet, 2022). Noortevaldkonna arengukava 2021-2035 alusel on võrreldes teiste eariühmadega noortel piiratumad õigused ja võimalused ning sellest tulenevalt vajavad noored suuremat tähelepanu oma võimaluste avastamiseks ja arengu toetamiseks. Noorsootöös osalemine

võimaldab noorel osa saada tema jaoks soodsatest tingimustest oma võimete avastamiseks ja huvidega tegelemiseks (Noorsootöö, 2022).

2.1. Mitteformaalne õppimine noortekeskuses tehtavas noorsootöös

Mitteformaalõpe noortekeskuses hõlmab endas teadlikult juhitud noorte jõustamist nende isiksuse arendamiseks ehk selle käigus luuakse tingimused kogemuslikuks õppimiseks läbi tegevuse ja suhtlemise (Arengukava 2021-2030, 2020). Samuti kirjeldab antud arengukava avatud noorsootöös esile tulevaid arengusuundi, kus toetatakse noorte vaimset, füüsilist, kõlblist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Avatud noorsootöös mitteformaalse õppe kasutamine võimaldab noortel kogemusõppe kaudu omandada erinevaid oskusi, mida neil on võimalik teistesse eluvaldkondadesse üle kanda (Arengukava 2021-2030, 2020). Noorsootöötajana olen märganud noorte õhinat ja teotahet, kui anda neile võimalus asuda ise juhendaja rolli ning kaaslastele mõni oskus edastada.

2.2. Noorsootöö jagunemine

Haridus- ja Noorteameti sõnul saab vastavalt tegevuse sisule noorsootööd läbi viia eriilmeliste asutuste ja organisatsioonide kaudu. Noortevaldkonna arengukavas 2021-2035 on noortevaldkonna struktuur jaotatud üheksaks alaüksuseks – noortelaagrid; noorte huvitegevus; noorte huviharidus; avatud noorsootöö; noorteühingud; noorteprojektid; noorte osalus kogud; noortemalevad; õpingutes, tööturul ja täiendkoolituses mitteosalevate noorte toetusprogrammid. Peamiseks noorsootööasutuseks on Eestis noortekeskused (Noorsootööstruktuurid, 2022).

2.3. Noorsootöötaja

Noorsootöötaja roll on võimestada ja juhendada noort tema elu puudutavaid küsimusi analüüsima ja toetab noort leidma endas ressursse, et ühiskonnaelus osaleda ja seal muutusi luua (Kes on noorsootöötaja?, i.a). Noorsootöötaja üheks oluliseks töö aluseks on kutse-eetika, mida tuuakse noorsootöö vaatest välja kahes osas – eetika põhiteesid noore ja noorsootöö keskkonna suhtes

(Kutse-eetika noorsootöös, 2015). Järgnevalt toon välja noorsootöö kutse-eetikast lähtuvad põhiteesid.

Eetika põhiteesid noore suhtes on:

- Noorsootöötaja on aus ja avatud noorsootöö eesmärkide ja meetodite osas.
- Noorsootöötaja kohtleb noori võrdselt, suhtub noore arvamustesse ja maailmapilti lugupidamise ja sallivusega.
- Noorsootöötaja lähtub töös noorega võrdväärse partnerluse põhimõttest, noorsootöö ja selle korralduse põhimõtetest.
- Noorsootöötaja lähtub oma töös noorest võttes arvesse tema arvamust, ideid ja maailmavaadet.

Eetika põhiteesid noorsootöö keskkonna suhtes:

- Noorsootöö teostamise keskkond on noore poolt aktsepteeritav ning soodustab mitteformaalset õppimist.
- Noorsootöö teostus ja keskkond on turvaline, kvaliteetne, mitmekesine, uuenduslik ning uute (lisa)väärtuste loomisele suunatud.
- Noorsootöö keskkonnas lähtutakse eetika põhiteesidest.

2.4. Avatud noorsootöö noortekeskuses

Avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda noorele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada tema aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnas (Laaneots jt, 2020). Eelpool oleva allika alusel võib avatud noorsootöö võtta kokku järgnevate sõnadega – avatus, noorte vaba tahe, kaasatus ja isetegemine, samuti peetakse oluliseks ühiselt tegemist koos noortega või noorelt noorele põhimõttel, kus noor jagab oma teadmisi teistele kaaslastele.

Noortekeskused on loodud noorte initsiatiivi toetusel, nende eelistustest lähtuvalt ning tegutsevad eelkõige noorte huvi silmas pidades (Paabort, 2013: 178-193). Autori sõnul on keskuses läbiviidavad tegevused kontakttöö noortega ning noortega ühiselt tegevuste teostamine.

Noorsootöö asutus on ministeeriumi hallatav riigiasutus, valla või linna ametiasutus, valla või linna ametiasutuse hallatav asutus, eraõiguslik juriidiline isik või eraõigusliku juriidilise isiku ettevõtte, mille põhitegevuseks on noorsootöö korraldamine (Noorsootöö seadus, 2020). Noorsootöö seaduses pole määratletud avatud noorsootööd, küll aga on see eraldiseisvalt valdade määrustes esile toodud. Noortekeskus on avatud noorsootöö põhimõttest lähtuv linnaosa valitsuse hallatav noorsootööasutus või linnaosa valitsuse hallatava vaba aja, noorsootöö- või kultuuriasutuse struktuuriüksus, mille põhitegevus on korraldada noorsootööd (Noortekeskuse teenuse ja ülelinnaliste noorsootöö programmide korraldamine, 2014).

Noortekeskuse noorsootöös on oluline noorsootöötaja olemasolu, omaette ruumid, avatud noorsootöö meetodi kasutamine töös ning lahti olek noortele vähemalt 20 tundi nädalas (Paabort, 2013: 178-193). Samuti on oluline, et noortekeskus oma asukohalt oleks noortele ligipääsetavas asukohas, eriti hea oleks kohas, kus noored igapäevaselt liiguvad (Noortekeskuste Hea Tava, 2018).

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus lõi noortekeskustele „Noortekeskuste Hea Tava“ dokumendi, mis keskendub noortekeskuse loomise või arendamise väärtuste väljatoomisele (Noortekeskuste hea tava, 2018). „Noortekeskuste Hea Tava“ dokumendi põhjal võib kokku võtta noortekeskuse peamised väärtused järgnevalt:

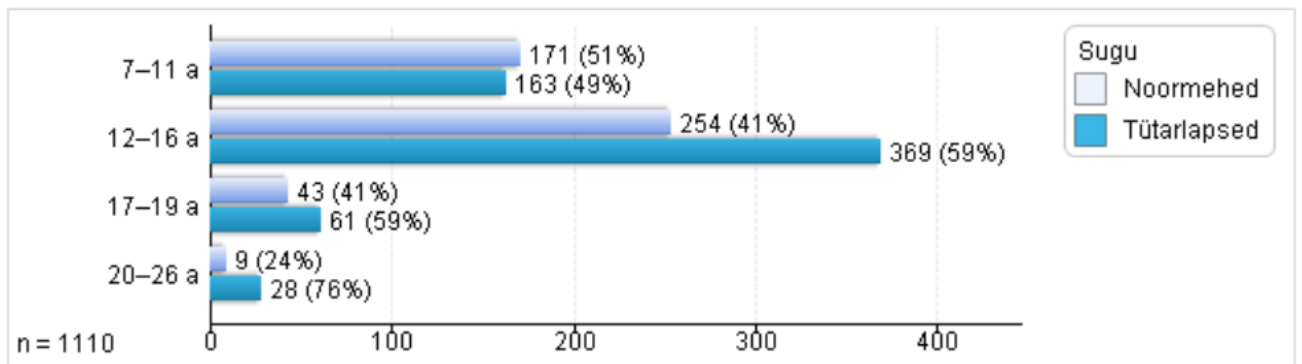
- kõigile noortele nende vaba tahte alusel võimetele ja eelistustele vastav arendav ja mõtestatud tegevus;
- noortekeskuses tehtavad tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama elus vajalikke oskusi ja pädevusi;
- soodustada noorte algatusvõimet ja ettevõtlikust;
- toetada noorte identiteediotsinguid;
- soodustada sotsialiseerumist noorele sobival kodu- ja koolivälisel ajal;
- kujundada noorte väärtushinnanguid;
- märgata varakult noorte probleeme;

- otsese kontakti võimalus noorega tema vaba tahte alusel.

2.5. Noorsootöös osalevate noorte rahulolu uuring noorsootöoga 2020. aastal

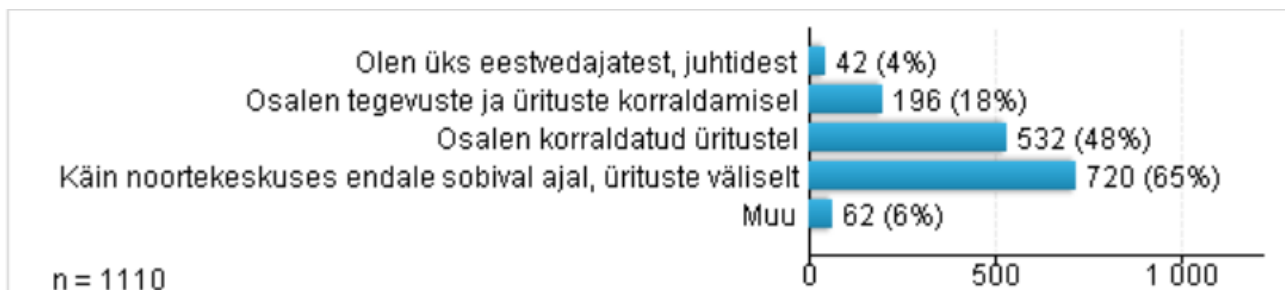
2021. aastal ilmus Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt tellitud noorsootöös osalevate noorte rahulolu uuring, mille eesmärk oli hinnata 2020. aastal noorsootöös osalenud 7-26-aastaste noorte rahulolu noorsootöö tegevustega, milles nad ise on osalenud (Väljaots jt, 2021). Antud veebipõhise uuringu tarbeks koguti andmeid Eesti eri piirkondade noortelt, kes olid eri soo, elukoha ja kodukeelega. Uuringu tulemusi koguti erinevatel noorsootöö suundadel nagu huvitegevus, huviharidus, avatud noorsootöö, noortelaagrid, noortemalevad, osalus- või esinduskogud, noorteühingud või -ühendused, noorteprojektid, noorsootöö tegevustes mitteosalemine, noorteinfo. Oma bakalaureusetöös toon ma välja eelkõige uuringu tulemused avatud noorsootöö kohta.

Avatud noorsootöö kohta koguti tagasisidet 4646 noorelt kõigilt vanuserühmadelt, kellest 1450 noort (31%) külastas 2020. aastal noortekeskusi või osales avatud noorsootöö tegevustes (Väljaots jt, 2021). Antud uuringus avatud noorsootööd hindas 1098 noort (24% osalejatest), kellest 141 noort oli 17-26 aastased .

Joonis 1. 2020. aastal avatud noorsootööd hinnanute jaotus soo ja vanuserühma alusel (Väljaots jt, 2021).

Uuringus paluti noortel hinnata oma rolli avatud noorsootöö kontekstis. Sealt selgus, et enim noori (65%) on rollis, kus käiakse noortekeskuses endale sobival ajal, ürituste väliselt ning kõige vähem (4%) osaleb avatud noorsootöös noori, kes on ürituste eestvedaja, juhi rollis.

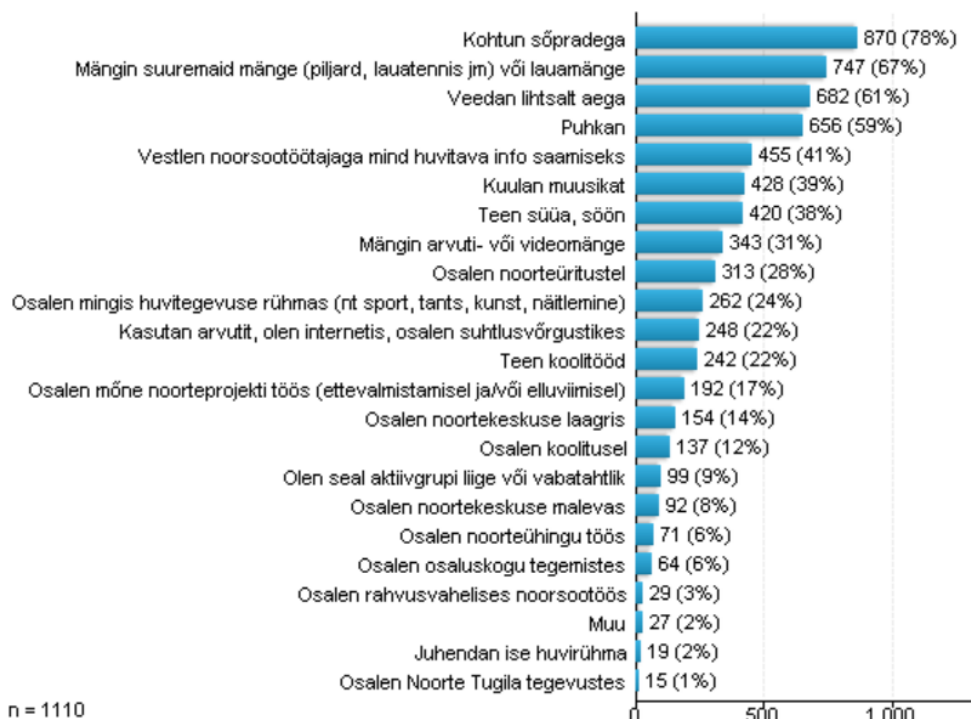
Joonis 2. Vastajate osalemine avatud noorsootöös rolli alusel 2020. aastal (küsimus „Mis rollides Sa selle noortekeskuse tegevustes osaled?“) (Väljaots jt, 2021).

Noored hindasid antud uuringus oma avatud noorsootöös osalemise peamiseid põhjuseid. Enim pidasid noored oluliseks (64%) sõprade olemasolu noortekeskuses. Selle järel toodi välja noortekeskuse meeldivus/huvituvus noorte seas (56%). Kolmandaks väärtustavad noored (44%) noortekeskuses noorsootöötajat.

Joonis 3. Avatud noorsootöös osalemise peamised põhjused 2020. aastal (küsimus „Miks selles noortekeskuses käid/käisid?“) (Väljaots jt, 2021).

Noortekeskuses tehtavate tegevuste poolt olid enim levinud sõpradega kohtumine (78%), mängude mängimine (67%), ajaveetmine (61%), puhkamine (59%).

Joonis 4. Peamised tegevused avatud noorsootöös osalemisel 2020. aastal (küsimus „Millega sa selles noortekeskuses tegeled oled?“) (Väljaots jt, 2021).

2.6. Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõju noortele

Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõjust on ka varasemalt ilmunud uurimustöid. 2018. aastal valminud Sandra Kremanni bakalaureusetööst “Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõju noortele nende endi tõlgenduste alusel” selgus, et noored märkasid noortekeskuse **positiivset mõju koolis käimisele**, sest nad olid noortekeskuses avastanud endas ande ning nendes tekkis soov seda arendada. Tänu sellele muutus koolis käimine mõtestatumaks.

Negatiivne mõju koolis käimisele tuli välja uurimuses osalenud kahe noore sõnul olukordades, kus koolitundides vaimne kohalolek oli kaduma läinud ning mõtted liikusid noortekeskuses endi korraldatavatele projektidele (Kremann, 2018).

Positiivne mõju elukutse valikule on tulnud uuringus osalenud noorte seas välja eriala valikute teadlikkusest ning julgusest neid proovida (Kremann, 2018). Uuringust selgus, et noortekeskuses tehtavad eriilmelised tegevused suurendavad noorte huvi erinevate erialade vastu ning see omakorda suurendab nende noorte eelist tööturul.

Positiivne mõju eraelule tuleb noorte sõnul ilmsiks noortekeskuses käima hakkamise järgselt, kus nad on täheldanud endi muutumist aktiivsemaks ja nende elu on tegusam (Kremann, 2018). Uuringust tuli esile, et noorte sõnul erinevates tegevustes kaasa löömine suurendab nende suhtlemisoskust, korraldusoskust ja meeskonnatööoskust.

Positiivne mõju väärtustele väljendub noortel aja, sõprade, noorsootöötaja, teistsuguste noorte ja kooli suuremas hindamises (Kremann, 2018). Aja suurema väärtustamise osas töid uuringus osalenud noored välja, et ise tegusam olles õpitakse aega ja selle kasutamist kõrgemalt hindama, kuna aega pole nii palju käes, kui seda oli varasemalt passiivsem olles. Sõprade väärtustamine nende noorte sõnul väljendub nendega aktiivselt koos veedetud aja suurendamises ning ekraaniaja vähendamises. Noorsootöötaja väärtustamine kasvas uuringus osalenud noorte sõnul peale noortekeskuses käimist, kuna saadi paremini aru, millega noorsootöötaja tegeleb. Noortekeskuses käies ja paljude teistsuguste noortega kokku puutudes tundsid eelpool mainitud noored aktsepteerimise oskuse kasvu. Tänu sellele ei tundu enam niivõrd ebameeldiv, et on inimesi erinevate vaadete ja taustadega. Kooli väärtustamine tuli ühel uuringus osalenud noorel väga tugevalt ilmsiks noortekeskuse külastamise abil, tal tekkisid tänu noortekeskuses tehtavatele tegevustele seosed koolis õpitavaga ning sealt kasvas tema väärtustamine kooli.

Positiivne mõju käitumisele tuli noorte sõnul esile eelkõige teiste noorte tolereerimises (Kremann, 2018). Uuringus osa võtnud noored oskavad paremini ära tunda negatiivsete käitumismustrite põhjuseid ja teistsuguseid noori, kuna ollakse nendega samas keskkonnas ning osaletakse ühiselt tegevustes.

Negatiivne mõju suhetele tulenevalt noortekeskuses käimisest oli tingitud osadel uuringus osalenud noortel vanemate poolt. Lapsevanemate pahameelt võib põhjustada teadmatus noortekeskuses tahtavast, seal viibivatest noortest ning üldisest info puudumisest (Kremann, 2018).

Positiivne mõju suhetele tuli välja noortel konfliktide lahendamise olukorras (Kremann, 2018). Noored tõid uuringus välja, et tuntakse suhete paranemist perega ning samuti ka vastassugupoolega.

3. LAPSEVANEMATE TEADLIKKUS NOORSOOTÖÖST

Töötades ise noorsootöötajana olen oma praktikas näinud noorte suhtlemispuudust täiskasvanutega, kus noored on viidanud oma vanemate pikenenud tööpäevadele ja seetõttu omavahelise suhtluse hõrenemisele. Samuti olen töös vestelnud lapsevanematega, kellele on noortekeskuse kontseptsioon arusaamatuks jäänud, aga nad on kinnitanud rahulolu noortekeskuse võimaluse üle, mida laps peale kooli saab kasutada. Psühholoog Martin Brokenleg on oma artiklis toonud välja tõsiseid ohtusid noore arengule, mis on tingitud täiskasvanute tihedast ajagraafikust. M. Brokenleg leiab, et majanduslikud raskused nõuavad vanematelt järjest enam aja panustamist töö tegemisele ning tänu kiirele tehnoloogia arengule asendavad lapsed muidu perega üheselt veedetavat aega teleka, arvuti ja nutitelefoniga. Algklassi õpetajad on täheldanud laste silmast-silma suhtlemise võimekuse langust, mis arvatavasti on tingitud ekraani ees veedetava aja ning vahetu pere ja eakaaslastega suhtlemise aja ebasobivast tasakaalust (Brokenleg, 2012). M. Brokenleg on öelnud, et lapsega päriselt kontakti saades on meil võime muuta nende laste elu. Üheks kontakti loojaks lapse ja noore elus on noorsootöötaja, kes suunab noort oma tugevuste arendamisele.

Eestis viidi lapsevanemate seas 2011. aastal läbi uuring hinnangutele noorsootööst, milles osales ligikaudu 1600 lapsevanemat (Batueva jt, 2011). Antud uuringust selgub, et enam kui poolte lapsevanemate seisukohalt on olulisim tegevus lapse jaoks koolis õppimine ehk formaalne õppeliik ning enam kui kolmandik vanemaid leidsid, et noorsootöös osalemise aktiivsuse üle peaks laskma lapsel otsustada. Tähelepanek tehti antud uuringus ka rahvuslikule erinevusele, kus eesti rahvusest perekondades pannakse suuremat rõhku õppimise olulisusele ning ollakase seisukohtadel, et huvitegevus ei tohiks õppimist segada. Uuringus osalenud mitte-eesti perekondades võimaldatakse

sagedamini lastel võtta vastu otsus noorsootöös osalemisel (Batueva jt, 2011: 87). Antud uuringust saadud tulemused viitavad asjaolule, kus noored on oma vanemate hoiakutest ja eelistustest mõjutatud, kuigi nad ei pruugi seda ise tunnetada. Seejuures võib tekkida risk, kus lapsevanema teadmatuses noorsootööst jääb laps noorsootöö pakutavatest võimalustest eemale.

Eesti Uuringukeskus viis 2010. aastal läbi ligikaudu 600 lapsevanemaga uuringu “Noorte ja lapsevanemate rahulolu arendavate vaba aja veetmise võimalustega Tartus”. Uuringust selgus, et lapsevanemate teadlikkus mitteformaalse õppimise võimalustest on vähesed. Noortekeskustes pakutavate vaba aja tegevuste võimalustega Tartus on väga hästi kursis 10% uuringus osalenud lapsevanematest, natuke kursis on 61% lapsevanematest ja üldse pole kursis 29% uuringus osalenud lapsevanematest (Hillep jt, 2010).

Noorteseire aastaraamatus kajastatud uuringus osalenud lapsevanemad leidsid, et noorsootöös osalemine on lapsele andnud meeldivaid kogemusi ja elamusi, millega on kaasnenud uued teadmised ja oskused, mis tulevad lapsele edaspidises elus kasuks. Olulist väärtust näevad uuringus osalenud lapsevanemad, et juhendatud tegevustes osalemine annab vanemale teadmise, et laps on kindlates kätes ja tema arenguga tegeletakse (Batueva jt, 2011). Mainitud uuringus leiti, et ligi kolmveerand vastanud lapsevanematest leidis, et nende laps on läbi noorsootöös osalemise õppinud vastutustunnet ja on iseendast teadlikum, mis omakorda aitab kaasa teadlikumate valikute tegemisel. Kitsaskohana leidsid uuringus osalenud lapsevanemad, et noorsootöö ei paku lastele abi töö leidmisel, edasiõppimisplaanide tegemisel ega ettevõtlusega alustamisel.

4. PROBLEEMIPÜSTITUS

Noorsootöö valdkonnas on viidud läbi mitmeid uuringuid, mis kajastavad noorte rahulolu noorsootöoga ning seal praktiseeritava mitteformaalse õppe mõju. Lastevanemate teadlikkust noorsootööst on minu hinnangul uuritud vähe ning Eesti kontekstis läbi viidud uuringute tegemisest on möödunud mitmed aastad. 2011. aastal läbi viidud uuringus, kus analüüsiti lastevanemate hinnanguid noorsootööle järelalus, et vanemate hoiakud ja eelistused mõjutavad noori ilma, et noored ise alati mõjutusi märkimisväärselt tunnetaksid (Batueva jt, 2011). Sellisel juhul võib tekkida

olukord, kus lastevanemate teadmatus noorsootööst võib põhjustada negatiivseid eelarvamusi ning noor jääb seetõttu noorsootööst ja seal pakutavatest väärtustest kõrvale.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja lastevanemate tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst ning lastevanemate ootused noorsootööle.

Oma bakalaureusetöö eesmärkide saavutamiseks olen püstitanud järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas uurimuses osalevad lastevanemad tõlgendavad noortekeskuses tehtavat noorsootööd?
2. Millised on uurimuses osalevate lastevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle?

5. METOODIKA

Järgnevalt kajastan oma töös kasutatud lähenemisviisi, valimit ning andmekogumis- ja andmeanalüüsi meetodit.

5.1 Lähenemisviis

Käesoleva bakalaureusetöö lähenemisviisiks valisin kvalitatiivse uurimisviisi. Kvalitatiivse uurimismeetodi puhul on sobilik kasutada laiemaid ja kujundlikke uurimisküsimusi (Laherand, 2008). Kuna minu töö eesmärk on uurida lapsevanemate vaatekohti noortekeskuses tehtava noorsootöö osas ja ootusi noortekeskustes tehtavale noorsootööle oli kõige sobilikum lähenemisviis kvalitatiivne uurimisviis, mis võimaldab kasutada laiemaid uurimisküsimusi.

5.2 Andmekogumismeetod

Oma bakalaureusetöö andmekogumismeetodiks valisin poolstruktureeritud intervjuu. Poolstruktureeritud intervjuu puhul kasutatakse varem koostatud intervjuukava, mille alusel jääb intervjuueerijal alles võimalus muuta küsimuste järjekorda ning küsida täpsustavaid küsimusi, mis võimaldavad pakkuda lisaväärtust teemaarendusele (Lepik jt, 2014).

Bakalaureusetöös viisin läbi viis individuaalintervjuud. Antud meetod võimaldab intervjuueeritavaga privaatselt ja talle sobivas tempos käsitleda uurimuses olulisi teemasid (Lepik jt, 2014).

Uurimuses kasutatud intervjuukava (Lisa 1) koosneb kolmest teemablokist: lapse aktiivsus noortekeskuses; tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst; ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle. Küsimusi antud teemablokkides oli 5-7 ning intervjuueeritavad olid teadlikud oma õigustest jätta soovi korral küsimustele vastamata. Antud küsimuste teemablokkidesse jaotamine toetas minu uurimisküsimustele vastuste saamist.

5.3 Valim

Valim koosnes viiest lapsevanemast, kelle lapsed on külastanud või külastavad noortekeskust. Uuringus osalenud lapsevanemad on erinevatest maakondadest ning tänu sellele on kajastatud lapsevanemate vaatenurgad erinevate noortekeskuste põhjal. Valimis olevate lapsevanematega sain kontakti tänu noorsootöö valdkonnas tegutsevatele võtmeisikutele, kes omakorda vahendasid mulle lapsevanemate kontakte, kes potentsiaalselt võiksid minu uuringus osaleda. Sellele tuginedes on minu bakalaureusetöös kasutatud sihipärast valimit.

Intervjuudes osalenud lapsevanematele on tagatud täielik konfidentsiaalsus ning nende nimesid ega intervjuu käigus mainitud kohti ei avaldata. Konfidentsiaalsuse säilitamiseks nimetan töö tulemuste analüüsis lapsevanemaid järgnevalt: A1; A2; A3; A4; A5.

Uuringu osalejatega kontakteerusin e-posti teel kui ka *Facebooki* vahendusel ning tutvustasin oma bakalaureusetöö teemat ja eesmärki. Intervjuud toimusid silmast-silma kui ka *Microsoft Teamsi*

keskkonnas ning intervjuud kestsid 45-60 minutit. Peale bakalaureusetöö eesmärgi tutvustamist ja intervjuueeritavale tema õiguste selgitamist ning enne intervjuu küsimuste juurde suundumist sain nõusoleku kõigilt intervjuueeritavatelt intervjuu salvestada.

Intervjuude salvestamiseks kasutasin telefonis olevat diktofoni. Transkribeerimiseks kasutasin veebipõhist kõnetuvastus platvormi (Olev ja Alumäe, 2022). Kõne kvaliteet oli halb ning sellest tulenevalt pidin suuremas osas kõik intervjuud käsitsi üle transkribeerima.

5.4 Andmeanalüüsi meetod

Töös kasutasin temaatilist analüüsi. Antud analüüsi meetod võimaldab mul saada ülevaade uuritavast tekstist kui tervikust ning näha teksti ja/või autori mõtteavalduste terviklikku mustrit või struktuuri (Kalmus jt, 2015). Temaatiline analüüs sobib hästi teemade puhul, mille osas on teadmist vähe ning uuringus osalejate tõlgendused väga olulised (Kalmus jt, 2015). Temaatiline analüüs sobib minu tööga, kuna uuringuid lastevanematest noorsootöös on pigem vähe.

5.5 Eneserefleksioon

Kõik minu bakalaureusetöös osalenud lapsevanemad võtsid minu pakkumise uurimuses osaleda koheselt vastu. Seejärel leppisime kokku sobivad ajad ning kohad intervjuu läbi viimiseks. Sarnaselt *Microsoft Teamsi* intervjuudele ja kohapeal aset leidvale intervjuule esines mõlemas kohas intervjuud segavaid faktoreid. Selle osas tean edaspidi teadlikum olla ning intervjuu läbi viimiseks valida välja ise privaatne ruum.

Uuritavate seas oli paar inimest, kellega mul on ka varasem kokkupuude olnud. Nende puhul oli tunda küsimustele vastuseid andes nende teadlikkust minust kui noorsootöötajast. Sellest tulenevalt osati täpsemalt viidata noortekeskuse tegevustele, mis on aset leidnud noortekeskuses, kus ma töötan.

Osaledes ise noorsootöö valdkonnas tunnen, et andmete tõlgendamisel oli sellel positiivseid kui ka negatiivseid külgi. Positiivseid selles osas, kus mul oli kergem intervjueeritava poolt antud vastustest märgata ridade vahel peituvat. Samas, võib see olla ka negatiivne, kus tekitan oma praktikast lähtuvalt tõlgenduse, mida intervjueeritav oma vastuses öelda ei soovinud.

6. INTERVJUUDE ANALÜÜS

Järgnevalt analüüsin ning arutlen intervjuus osalenud lapsevanemate vastuste üle. Tulemused olen koondanud vastavalt uurimisküsimuste teemadele. Töös olen analüüsinud kahte teemat – lapsevanemate tõlgendusi noorsootööst ja lapsevanemate ootusi noortekeskustes tehtavale noorsootööle. Mõlema teema puhul olen käsitlenud alateemasid, mis toetavad minu uurimisküsimusi.

6.1. Lapsevanemate tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst

6.1.1. Noortekeskuse küllastajad lapsevanemate kirjelduste järgi

Uuringus osalejad tõid kõik üheselt välja, et noortekeskus on suunatud kõigile noortele ja lastele. Iga noor peaks noortekeskuses saama toimetada vastavalt oma huvidele.

A4: “No eks ta ikka kõikidele vanustele on, sellepärast et see on nagu üks suur pere. Peaks toimima ja toimib ka nii palju, kui mina olen näinud siin (noortekeskuse nimi) ja (noortekeskuse nimi).”

A5: “/./Eesmärk on, et kõik lapsed saaksid käia ja, et tegevusi oleks seinast seina. Üks tahab küpsetada, teine tahab arvutit mängida ja kolmas tahab raamatut vaikselt lugeda. Kuidagi ei tahaks eristada, et see on mõeldud nendele, kellel on kodus probleeme või kellel ei ole trenni.”

Intervjuudest selgus noortekeskuse ligipääsu olulisus erivajadusega noortele. Lapsevanemate sõnul ei ole erivajadusega noortele ligipääsu kõigis noortekeskustes.

A4: *“/./Praegust mõtlesin, tüdruk oli karkude peal ja me ei saanud kooligi. Keppidega koolis... põhimõtteliselt olimegi kodus mingi kuus nädalat. Aga noortekeskustesse...(noortekeskuse nimi) saab, seal ei ole treppe. (noortekeskuse nimi) ei saa küll. Aga loomulikult see peaks olema ka erivajadustega noortele kättesaadav.”*

Intervjuudest järeldus noortekeskuse kasutegur nende laste seas, kellel ei ole kodus õdesid/vendasid. Sel juhul annab noortekeskus neile võimaluse suhelda erinevates vanustes olevate lastega.

A3: *“Kellel polegi kodus õdesid-vendasid, et hea koht, kus näiteks õppidagi seda omavanustega või teiste lastega suhtlemist. See on ikkagi kõigile noortele, et ei saa välja tuua, et on kas rikkad, vaesed, head, pahad, hoitud, hoidmata. Kõik leiavad tegelikult selle kasuteguri sealt.”*

Intervjuudest tuli välja noortekeskuse olulisus vähekindlustatud perede laste seas. Noortekeskus annab neile tasuta võimaluse osaleda tegevustes ja lüüa kaasa üritustel.

A2: *“Minu meelest on mõeldud kõigile neile, kes noh, kellel on nagu pärast kooli mingisugune vaba aeg, ei ole nagu mingeid huviringe või neil ei ole nagu ... Huviringid maksavad mingisugust raha ja ma arvan, et vähekindlustatud peredele õudselt hea võimalus, et laps saab peale kooli käia mingite inimestega kohtumas ja midagi ka õppida või midagi noppida.”*

Lapsevanemad tõid välja, et riskikäitumisega ja perekondliku toetuseta noored saavad noortekeskuses olla neutraalses keskkonnas ning eemalduda hetkeks kodus aset leidvatest probleemidest.

A5: *“Noortekeskuses me teame, et tal on tegevus ja ta ei satu niisama hulkuma ja tarvitama ebaseaduslikke aineid. Teistpidi mõtlen, kui tal pole kodus hea olla ja ta leiab koha noortekeskuses, siis pigem las olla seal kui kodus, mis tekitab valesid mustreid. Vägivallas olevates peredes võib-olla laps põgeneb, sest ta saab paar tundi olla nii, et keegi ei karju ega kakle kõrval.”*

A1: *“Aga ma usun, et võib-olla veel suuremat või erilist kasu saavad need noored kellel puudub teatud kodune toetus või võimalused, kui me räägime ka huvitegevusest.”*

Intervjuust tuli välja ka seadusega määratletud noortekeskust külastatava noore vanusevahemik.

A1: *“Ametlik vastus oleks, üks ole, seitsme kuni kahekümne kuue aastastele noortele. Aga noh, mis on ka õige, selles mõttes ongi õige vastus, üks ole, aga kui nagu siukest oma vaadet siia juurde tuua, sest tegelikult ma arvan, et see on nagu igale noorele.*”

Intervjueeritavate seas oli inimesi, kes leidsid, et lasteaias viimases rühmas käiv laps võiks juba alustada noortekeskuses käimist. Samas leiti ka, et seal võib esile kerkida lapsevanema usaldamatus oma last noortekeskusesse lubada.

A4: *“Mõtlen, et (noortekeskuse nimi) on trepid, noh, see füüsiline keskkond ei ole nii väikese lapsepärane tegelikult. Selliseid ohtusid võib nagu hakata siis mõtlema. Justkui sobiks ka ütleme, et lasteaias viimase rühma lapsele. Aga siis peab hakkama mõtlema, milline see keskkond seal on – need ruumid.”*

Toodi välja ka noortekeskuses käimise võimalikkus kõigi kooliealiste noorte seas. Täpsustavalt leiti, et üheksanda klassini käiakse rohkem ning keskkoolis on külastatavus väiksem. Samuti leiti, et täisealiseks saades ei peaks enam noortekeskuses käima.

A5: *“15 on äkki okei veel. Ma ei olegi niimoodi mõelnud. 18 aastane vast ikka käima ei peaks enam. Äkki võib kuni 16. aastani käia noortekeskuses.”*

A2: *“.../Võivad käia nagu kõik, kes on kooliealised. Pigem üheksanda klassini käiakse rohkem, keskkoolis käiakse vähem. Ma mõtlen selle kooli peale, kus minu laps käib.”*

6.1.2. Noortekeskuse väärtus lapsele lapsevanemate kirjelduste järgi

Uuringus osalenud lapsevanemad leidsid üheselt, et nende silmis on noortekeskus laste jaoks hea keskkond sotsialiseerumiseks. Leiti, et lisaks sõprade omavahelisele suhtlemisele noortekeskuses on

sealne keskkond hea uute tutvuste loomiseks erinevate noortega oma vanusest. Samuti leiti, et noored saavad praktiseerida vabas ja turvalises keskkonnas suhtlust täiskasvanuga (noorsootöötajaga). Noortekeskuses noorte omavahelise sotsialiseerumise eeliseks peeti ka erineva tausta ja uskumustega noori.

A1: *“Noored ise tulevad sõprade pärast ma arvan või siis see noorsootöötaja ka, kes on juba lastega kontakti loonud. Juba see usaldusväärne täiskasvanu. Selline, et ta mulle meeldib. Noorsootöötaja võtab ka juba nagu sellisesse sõbratsooni võib-olla natukene. Et siis see võib ka olla üks tegur, mis last nagu sinna toob.”*

Olulise väärtusena noorele nägid kõik uuringus osalejad ka erinevate oskuste omandamist, mida noor omandab tehes noortekeskuses planeeritud tegevusi, või tulles kuulama noortekeskusesse kutsutud külalisesinejaid.

A5: *“Mul tütar on käsitööhuviline, tema näiteks läheb selle pärast, kui saab käsitööd teha. Arvan, et see, mis sulle endale just meeldib. Eriti kui tehakse kõik koos ja midagi huvitavat. Mõni läheb kindlasti igavusest või nagu ennem mainisin, et kodus pole rahu. Ta saab kasvõi õppida või kellegi käest küsida kuidas midagi teha.”*

A4: *“/../No see kohanemine omaealistega või noh isegi mitte ainult omaealistega. Seal on eri vanuses lapsed. Siis kõik need tegevused, mida nad teevad. Ega siis kodus seda ju ei tehta. Küll tehakse küünlaid või seepe noh, selliseid asju, mida tavaliselt kodus lihtsalt ei oska.”*

Uuringus osalejad tõid välja noore algatusvõime arenemise, kus noortekeskuses julgustatakse noort oma mõtteid ja soove avaldama.

A2: *“Ma arvan, et peamiselt julgus suhelda. Mul on siukene tunne. Julgust, üldse midagi ette võtta, et noh sa nagu lähed kuhugi ja suhtled kellegagi ja siis avaldad oma arvamust. Et ma tahan seepi teha või näiteks järgmine nädal suusatama minna ja siis ehk minnaksegi. Aga ka kindlasti mingeid oskusi ka. Mõtlen, kui on mingi koolitus või tuleb mingi luuletaja, siis ta ka nagu õpib midagi.”*

Intervjuus osalejad tõid välja, et noore jaoks võib noortekeskus olla rahulik pelgupaik, kus on võimalus teha kodutöid. Maapiirkondades leiti noortekeskuse väärtust ka sooja kohana, kus on võimalus turvaliselt transporti oodata.

A1: *„Sõpradega kokkusaamise koht ja maakohtades võib-olla ka tegelikult see mingi soe koht, kus ta saab aega veeta. Näiteks, kui peab liinibussiga mingist kellaajast koju minema, et ta ei ole nii-öelda kuskil ripakil. See, et tal on see kindel koht, kuhu minna, kus teda oodatakse. See on järelvalvega ja selline nagu turvaline koht ikkagi igas võtmes.”*

6.1.3. Avatud noorsootöö ja mitteformaalse õppe põhimõtted lapsevanemate kirjelduste järgi

Intervjuus osalenud lapsevanemad leidsid üheselt, et avatud noorsootöös tuleb lähtuda põhimõttest, kus noortekeskus on kõigile noortele kättesaadav sõltumata noore taustast.

A4: *“No ma arvan, et see peakski olema nii-öelda kõigile saadav teenus/võimalus/tegevus. Ei oskagi rohkem öelda.”*

Samuti toodi välja avatud noorsootöös osalemise vabatahtlikkus, kus noored võivad ise otsustada noortekeskusest lahkumise aja. Leiti ka, et avatud noorsootöö ei piirdu ainult noortekeskuse ruumiga, tööd saab teha ka kohtades, kus noored oma aega veedavad.

A1: *„Ongi see teema, et nendel lastel on see vabadus tulla ja olla ning samamoodi ka minna. Aga ma näen ka seda, et avatud noorsootöö, see formaat on ka see, et noortekeskus ei võrdu ainult see ruum füüsiliselt. Et, noorsootööd saab teha igal pool. Seda saab teha korvpalliväljakul, seda saab teha koolivahetunnis ja ka kaupluse taga või rannas. Ma arvan, et avatud noorsootöö, annab sellele füüsilisele raamistikule nagu teise raamistiku.”*

A5: *“Mul seostub kuidagi sellega, et nad liiguvad ka tänavapildis mingis osas oma tööst. Lööb ette Pärnu noorsootöötajate aktiivne tänavapildis liikumine. Nad ei oota, et lapsed läheks nende juurde*

tuppa, vaid nad leiavad need gängid ise üles linna keskelt ja hakkavad nendega suhtlema. Miks see avatud on, selle peale pole mõelnud. Võib-olla, et tule ise räägi oma soovidest ja teeme koos.”

Intervjuudest jäi kõlama ühe intervjuueeritava tähelepanek noortekeskuse seosest omavalitsusega. Samuti toodi intervjuus välja noortekeskuse avamisaeagade olulisus, mis on peale noore koolipäeva.

A3: “Avatud noorsootööna, mina näen siin sellist omavalitsuse juurde kuuluvat ja noortele mõeldud. Tavaliselt peale koolipäeva avanevat kohta, kus on olemas noorsootöötajad, kes mõndadel päevadel pakuvad siis selliseid konkreetseid tegevusi. Samas on seal ka ikkagi sellised päevad, kus konkreetseid tegevusi ei ole. See noorsootöötaja mitte ei valva neid, vaid suunab neid vastavalt, siis nendega suhtlusest välja tulnud nagu huvidele.”

Intervjuueeritavad leidsid, et avatud noorsootöö võiks olla avatud kõikidele hetkel maailmas aktuaalsetele teemadele ning nende üle noortega ühiselt arutleda.

A2: “Programmi ülesehitus, avatud kõigele mis maailmas toimub. Mis on nendele lastele oluline, mis on nagu ühiskonnas mingisugused teemad. Sellised asjad, millega paratamatult puutud kokku oma elus. Noortekeskus on avatud nendele teemadele. Nad suudavad seda mõtestada lapsele nii nagu sünniks mingi konkreetne kasu talle. Et ta oskaks käituda ja riske hinnata.”

Intervjuudest selgus, et mitteformaalset õpet nähakse justkui uute teadmiste omandamist läbi noore jaoks huvitava tegevuse. Võrreldes koolis tehtava formaalse õppega ei ole noortekeskuses tehtava mitteformaalse õppe puhul kindlaid ainetunde, õppekava ega hindamissüsteemi. Oluliseks peeti ka tegevuste sooritamisel hinnanguvabadust noore suhtes.

A5: “Ma ei tea, õppimine läbi mingi ei taha öelda nagu mänguliste tegevuste, vaid lihtsalt tegevuste. Ma ei tea, äkki kokkamise käigus on vaja matemaatikat ja arvutada. Arvuti kasutamine, ikka õpid seal midagi, mis sulle koolis kasuks tuleb. Puutööd või siis söögi tegemist ja tulevikus pead nagunii oskama teha. Ma arvan, et see on siuke teadmiste omandamine läbi tegevuste. Noortekeskus ei anna mingeid hinnanguid sinu tegevustele, sa saad olla sina ise.”

A2: *„Seal ei ole kindlaid nagu koolitunde, sa tuled ja lähed millal vaja või kuidas see sinu elu graafikuga nagu sobib. Et noh, kui sa ei viitsi parasjagu midagi kaasa teha, et siis sa teedki midagi muud, et seal on võimalus teha midagi muud. Mitte, et seal on tohutu karm õpetaja, kes paneb hindeid ja märgib, kas sa kuulasid või mitte. Põhimõtteliselt ma arvan, et mitteformaalne tähendab seda, et keegi otseselt ei oota mingit arengukaart ja ei märgi sind puudujaks.”*

Intervjuus osalenud lapsevanemad pidasid oluliseks, et noor omandaks mitteformaalses õppes oskused ilma arusaamata, et õppeprotsess toimub.

A1: *„Me siin teeme nüüd süüa, paneme munasid keema. Teadmine, miks see nii kaua peab keema, mis muna sees toimub. Ta nagu saab neid teadmisi, mida on võimalik kuivaltp õppida läbi tegevuste ja kaudselt sisse põimituna igapäevaselt ja vahetult. Seda ma näen nagu seal mitteformaalses õppes, et sa saavutad teadmised ilma, et arugi saad, et õpid.”*

A3: *“Justkui nagu ei saagi aru, et ta nagu õpib, aga ta siiski kogu selle tegevuses olemise käigus saab juurde uusi teadmisi ja uusi oskusi.”*

6.1.4. Noorsootöötaja roll noortekeskuses lapsevanemate kirjelduste järgi

Intervjuudest selgus, et lapsevanemad näevad noorsootöötajat, kui õhkkonna kujundajat erineva tausta ja ellusuhtumisega noorte seas. Lapsevanemad leiavad, et noore jaoks turvaline ja mõnus õhkkond on soodne keskkond, kus noor võib jagada teemasid, mida teistega ei jagata. Noore poolt jagatavate teemadega võib esile kerkida varjatud probleeme noore elus.

A1: *„Märgata neid, kes võib-olla varjavad nagu noh, mis iganes võtmes, et tegelikult on mingi mure või probleem, et sa oskad seda tähele panna. Või isegi mingi konflikt on kuskil, siis mitte kellelegi nagu andagi hinnanguid ja süüdistada. Vaid just nagu suunata neid ise mõtlema ja neid asju lahendama ja mõtestama lahti, et miks üldse keegi nii reageeris või käitus.”*

A5: “Äkki tal õnnestub vabas õhus mingisugustele teemadele vastuseid leida. Toetav roll. Laps, kui ta on noortekeskuses äkki ta on rohkem tema ise kui koolis ja, kui ta ennast avab, siis oleks kohe keegi juures, kes oskab kohe reageerida. Oskab jälgida riskikäitumist ja kontakti luua.”

Intervjueeritavad tõid välja vestluse käigus tähelepaneku, et noorsootõtaja on lapsele eeskujuks oma suhtumise ja tegevuste läbiviimise meetoditega. Lapsevanemate sõnul on noorsootõtaja toimiva avatud noorsootöö võtmeisik, sest tema kujundab sealse keskkonna.

A3: “No ilma noorsootõtajata oleks lihtsalt üks ruum, kuhu mitte keegi ei läheks. Inimene on kindlasti see, kes on selle töö puhul kõige olulisem faktor. Ja see ülejäänud seal ümber, see ülejäänud tulebki sellest inimesest, milliseks keskus kujuneb. Ühesõnaga kõik see, mida ta siis pakub, milline see teenus on, mida siis pakutakse selles noortekeskuses. Noorsootõtaja roll on väga suur ja kindlasti ta on paljudele nii nagu koolis õpetaja on noorsootõtaja eeskujuks noortele. Noored tulevad väga palju ka noorsootõtajate nii-öelda pärast sinna, lisaks sellele, et nad tulevad noorte pärast. Kui see noorsootõtaja seda olemist seal ei tee nende jaoks nagu turvaliseks ja selliseks mõnusaks, kus nad tahavad olla ja tahavad rääkida, et siis ta lihtsalt ei tule sinna. Kui maja on rahvast täis, siis tähendab, et tal on seal hea olla. Noorsootöö mitteformaalne õpe on vabatahtlik, mis tähendab, et selle olemuse saab luua ainult inimene, kes seal noortega töötab.”

Lapsevanemate sõnul on kuritegevuse vähendamisel oluline roll just noorsootõtajal. Noorsootõtaja suunamisel tehtavad tegevused ja algatatud teemad noortekeskuses saavad toetada noort õigel rajal püsima.

A4: “Tegelikult ta ikkagi, see sama tagamõte on ju noori juhendada või mõnda ajaveetmist juhendada, nii et oleks eesmärk sõnastatud. Olgu see, siis kuritegevuse vähendamine, näiteks noorte seas selles piirkonnas, kus noortekeskus on. Ma arvan, et see on üks kõige suuremaid eesmärke. Vähemasti siin (noortekeskuse nimi). Mina küll arvan, et noored ei läheks ula peale, ei hakkaks oma aega veetma ise, kuidas hing ihaldab. Selleks peab juba neid maast madalast hakkama suunama.”

Intervjuust tuli välja, et noorsootõtaja kannab endas mitmeid rolle. Sõltuvalt vajadusest peaks lapsevanemate sõnul hea noorsootõtaja olema kohanemisvõimeline ning sealjuures hoidma

noortele mõnusat keskkonda. Intervjuudest jäi kõlma, et hea noorsootõtaja tunnetab õigeaegselt keskkonna energiat ning vastavalt sellele kätub edasi.

A1: *“/./ Minu arust nagu noorsootõtajal on väga palju erinevaid rolle, mida ta täidab. Ta on nagu host (võõrustaja), siis ta on nagu psühholoog, siis ta on nagu natuke kloun ja samal ajal sa leiad noorsootõtaja töötamas kontoris bürokraatia poolega, mida tuleb täita. Seal on nagu hästi mitu rolli ühes. Kõige eelduseks on see, et tegelikult talle peab meeldima ikkagi noortega tegeleda ja suhelda, et sulle peavad sobima need erinevad tüpaažid ja sa pead olema üsna kiire kohaneja, et sul endal oleks tore ja ma usun, et lapsed sind ka nagu kergemini omaks võtaksid.”*

A3: *“/./ Väga palju peab olema, niisugune tunnaldega, kes tunnetab ära, mis on see, mida noor täna vajab ja millest sa rääkima pead. Kuhu sa neid juhtima peadki, mis infot sa nii-öelda neile ette kandma pead praegu rohkem või mille üle arutleda.*

Lapsevanemate sõnul on noorsootõtaja roll oma töös olla noorele üks tugisammastest ning suunajaks ilma, et ta teeks noore eest tegevuse ära. Intervjuudest selgus, et noorsootõtaja on noore jaoks usaldusväärse täiskasvanud sõbra eest ning tänu sellele saab noor harjutada suhtlust täiskasvanuga. Samuti leiti, et noorsootõtaja peaks hoidma noortekeskuses vabatahtlikkuse ja võrdsuse põhimõtet. Vastasel juhul võib noor usalduse kaotada noorsootõtaja suhtes ning enam noortekeskuses mitte käia.

A4: *“Kui tema seda ikka teha ei taha, ega siis peale käia ei saa, siis kaob ta sealt noortekeskusest ära, kui hakatakse tülitama liiga palju.”*

A2: *“/./ Õpetaja, kes on ainekeskne või klassikeskne, noorsootõtajal on vabam või kuidagi loomingulisem töö. Aga pigem on ta ikkagi sõber. Inimene, kes on sulle olemas. Ta toetab noore iseseisvust, et ta lähebki õigel ajal bussile, et ei jää sellest maha. Noort võetakse seal võrdsemalt. Noorsootõtaja julgustab teda täiskasvanutega suhtlema. Ta saab kogemuse, et täiskavanutega saab jumala normaalselt suhelda ja siis ta teeb seda ka mujal. Olukorras, kus lapsel on abi vaja ta ei lähe kuhugi nurka nutma, vaid ta teab, et probleemi puhul ta saab ükskõik, kelle poole pöörduda ja ta*

leiab lahendusi. Võrdväärse kohtlemise põhimõte võiks olla. See, et noorsootöötaja on olemas nendel teatud aegadel.”

6.2. Lapsevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle

6.2.1. Lapsevanemate ootused lapse oskuste arenemisele

Lapsevanemad leidsid üheselt, et nende jaoks on väga oluline lapse sotsiaalsete oskuste täienemine noortekeskuses. Intervjuudest selgus, et noorte üksteisega omavahelist arvestamist on noortekeskuse keskkonnas hea harjutada.

A5: “Pigem siukesi sotsiaalseid oskuseid. Tuleviku vaates, et kui sa satudki võõrasse seltskonda, et keegi su tundeid ja vaateid maha ei suruks. Sa saaksid olla sina ise.”

A4: „Noh, kui ma enda lapse peale mõtlen, siis minu lapsele on ikkagi selline sotsialiseerumise teema ongi see, üksteisega arvestamine. See on hästi oluline. Mõtlengi, et nendel üritustel, kus on millegi valmistamine piiratud selliste vahenditega, siis ikkagi jälgitakse ja juhendatakse küll.”

Oluliseks peeti tutvumise võimalust erinevate noortega. Lapsevanemad leiavad, et erinevate noorte keskel viibimine aitab noorel kergemini aktsepteerida erinevusi ja olla suuteline olema teatud olukordades neutraalne.

A2: “Ma soovin, et ta maailmapilt avarduks, et ta näeks erinevaid asju ning leiaks midagi. Aga konkreetselt ei oota, et ta oskaks midagi pärast seda, kui ta on käinud noh, ütleme kaks korda nädalas terve õppeaasta jooksul näiteks.”

A1: “Sellepärast ongi, et koolikeskkonnas neid tihtipeale hoitakse nagu vanuse astmetega koos või nii edasi. Nad on nagu ikkagi piiratud. Noortekeskuses potentsiaalselt on võimalik, et nad saavad kokku väga erinevas vanuses ja väga erineva maailmavaatega inimestega. Ta oskab aktsepteerida, oskab nagu olla neutraalne, aga samal ajal nagu näha erinevaid vaateid ja inimesi. “

Lisaks noorte sotsiaalsete oskuste arenemisele töid lapsevanemad oluliste külgedena välja ka noorte üldise eluga toimetuleku oskuste, projekti kirjutamise- ja käeliste oskuste arengu.

A3: *“Viimasel ajal ma olen tegelikult otsimas, kus kohas noored saaksid arendada oma projekti kirjutamise oskust ja projekti läbiviimise oskust. See on tegelikult (valla nimi) ja ma ei tea, kuidas siin (valla nimi) on üks niisugune suur küsimärk minu jaoks praegu. Selline võimalus täiesti puudub.”*

A1: *“Tore, kui nad õpivad natuke süüa tegema. Mingid käelised tegevused, mingeid selliseid asju, mida nagu kodus võib-olla ei tee, võib-olla ei ole neid vahendeid või aega. See on ka nagu vahva, selline nagu põnev, silmaringi avardav mitmekülgne huvitegevuste valik.”*

6.2.2. Lapsevanemate ootused tegevustele noortekeskuses

Intervjuust selgus, et esmatähtis pole tegevuste tegemine, vaid eelkõige usaldusliku keskkonna loomine noortekeskuses.

A5: *“Pigem ma ei leia, et noortekeskuses peaks mingit tegevust õppima. Pigem see on kõrval funktsioon, mis on hea, aga pigem usalduse loomine.”*

A5: *“Noortekeskuse osa ma ei näe selles ka, et nad peavad kogu aeg midagi välja mõtlema, et lapsel tegevus oleks. Mõni päev võibki olla niisama.”*

Lapsevanemate poolt soovitud tegevuste seas toodi välja konfliktilahendus olukordade läbimängimise idee, kuhu võiks kaasata ka mõne tegevusterapeudi läbimängu toetama.

A5: *“Üks põnev asi, mida võiks koolis ka teha, on mingeid konfliktilahendusi läbi mängida. Mingid olukorrad, mis igapäevaselt tekivad, et kuidas lapsed neid lahendaksid. See võib olla kaasuste lahendamise või rollimängud. Täna ju probleem ongi sotsiaalne käitumine. Kui ta on läbimängimise*

käigus ise seal sees olnud ja ta teab, et sellest saab välja tulla, siis tal on elus lihtsam. Tekib tunne, et probleemid on lahendatavad. Võib-olla kaasata ka mõni tegevusterapeut.”

Intervjuudest tuli esile noorte projekti kirjutamise õppimise võimaluse puudus. Välja pakuti projektikirjutamise päevakuid kui ka ajurünnakuid erinevate ideede osas.

A3: „/./ Sellised projektikirjutamise päevakud või, kuidas üldse näiteks ajurünnakuid teha. No see on jällegi, mis sihtgrupile vaatame, mina praegu mõtlen siukest ütleme noh, isegi juba kolmas klass on võib-olla see sihtrühm.”

Lapsevanemad leidsid, et tähelepanu tasuks juhtida erinevatele probleemidele noorte seas. Pakuti välja selle raames korraldatavaid teabepäevasid.

A3: „/./ Need e-sigaretid on praegu nagu siin väga popid. Mingeid teabepäevasid, et milliseid erinevaid sigareid on olemas ja mis siis, nagu see on ja kuidas see siis mõjub ja nii edasi. Tegelikult nagu sellist infot peaks neile rohkem jagama. Või siis mingi turvaline internetis tegutsemine, et noh, kus oma näoga oled ja kus sa ei ole, kuhu sa kommenteerid.”

Erinevate tegevuste ja mängude puhul leiti, et noori võiks suunata oma sõprusringkonnast väljas olevate noorte juurde. Selleks, et tutvusringkonda suurendada ning vähendada hirmu teistsuguste noortega suhelda.

A1: “Võib-olla oleks tore, et mingid mängud või tegevused, kus tegelikult sa satudki kokku nende erinevate noortega ja lastega, et istu ainult oma selles sõprusringkonnas, vaid sa puutud kokku selle 13-aastasega, kuigi sa oled ise 7-aastane. Et noh, see tundub algul ebamugav, aga mäng või tegevus on nii põnev, et sa enam ei pööra tähelepanu, kas see on poiss või tüdruk või, et ta on nii noor või vana. Näed nagu inimest, üks ole.”

6.2.3. Noortekeskuse olulisus lapsevanema kirjelduse järgi

Intervjuus osalenud lapsevanemad leidsid, et nende perekonnast lähtudes ei ole noortekeskuse olemasolu hädavajalik. Küll aga nenditi, et ühiskondlikult laiemas mõttes on aktiivsed ja toimivad noortekeskused väga vajalikud.

A1: *“Ainult täitsa oma personaalse vaate võtan, siis meil on nagu pigem rahalisi võimalusi, et ma saan võimaldada lastele huviringe. Ma arvan, et mul on nende jaoks pigem aega. Baas selles mõttes nagu nende soovid ja vajadused on täidetud. See vajadus on olemas, aga mitte nii suur, võib-olla ütleme niimoodi.”*

A5: *“Täna saan öelda, et minu ja minu laste elus midagi ei muutuks, kui neid ei oleks. Ma arvan, et neid on vaja, kui ei ole kellegil kusagil olla. Saab oodata vanemaid või luua usalduslikke suhteid. Muidugi peavad need olema ka aktiivsed kohad, et laps sinna minna tahaks. Niisama, kui maja tühjuna on pole mõtet teha. Neid on vaja, sest me kunagi ei tea palju seal lapsi käia võib. Mingi periood rohkem, siis jälle vähem. Ma arvan, et aasta jooksul on erinev. Pigem rõhku panna, et keskused oleks atraktiivsed.”*

Intervjuudest selgus, et lapsevanemate arvates on noortekeskuse vabatahtlikkus noorte jaoks olulisel kohal. See aitab kaasa pingevabale suhtlusele noortel omavahel ning ka noorsootöötajaga.

A4: *“/./ Ja muidugi on ta väga oluline. See, et need tegevused, mis nad seal teevad peale kooli. Ikkagi veel suhelda ja sotsialiseeruda, see on hästi oluline. Koolis ollakse natuke rivaalid tegelikult klassis õpetaja suhtes. Siis noortekeskuses on erinevas vanuses erinevate klasside lapsed ja nad ei ole rivaalid. Siis nad tulevadki kokku, sest neile meeldib seal olla. Koolis sa lähed ja oled kohustuslikult selle klassi komplektiga. Kohustuslikkus on eemaletõukav. Ja siis koolis täiskasvanu seal pool, kes on ka justkui range ja kontrolliv. Noortekeskuses on vabam.”*

6.2.4. Lapsevanema ja noortekeskuse vahelise koostöö ootus

Intervjuudes osalenud lapsevanemad leidsid, et vanema ja noorsootöötaja vaheline koostöö võiks toimuda eelkõige olukordades, kus on esile kerkinud probleemid. Sellisel juhul leiti, et neid peaks lapsevanemaga jagama. Sealjuures toodi välja, et noorsootöötaja ei tohiks kuritarvitada talle usaldatud lapse lugusid.

A1: *“Ma mõtlen, et kui palju või vähe peaks nagu seda suhtlust seal omavahel olema, onju. Ma näen seda, kui seal on mingi tõsisem probleem. Mingi asi nagu tekkinud, siis kindlasti võiks saada lapsevanem ka täiskasvanu vaate ilma, et ta kellelegi usaldust kuritarvitaks, üks ole. Mis iganes talle usaldatud on, et seda on võimalik abstraktses formaadis edasi anda, kui seal on mingi mure või probleem. Siis ma näen küll, et no näiteks kui konfliktsituatsioon on ju lapsevaatega, siis täiskasvanu näeb ju seda kogu pilti onju. Et saada selles mõttes nagu selline neutraalne vaade noorsootöötajalt.”*

A3: *“Koostöö võib-olla ei peagi olema alati selline väga tihe suhtlus, vaid see võibki olla selline teadlikkus, et mina tean, et ta käib ja toimetab ja võib-olla annategi, noh, noorsootöötajad annavad mulle märku, kui on midagi, mis nüüd muret valmistab.”*

Intervjuueritavad tõid ühe ideena välja lapsevanemate noortekeskusesse kutsumise, et nad saaksid rääkida oma erialast. Seevastu oli ka neid intervjuueritavaid, kes leidsid, et noortekeskus võiks jääda kohaks noortele omavahel.

A4: *“/.. / Võib-olla see oleks põnev, kui koolidesse kutsutakse rääkima oma tööst, siis miks mitte. Millest see, lapsevanem ikka oskab väga rääkida kui enda tööst. Et võiks ju kutsuda oma noortekeskuse lapsevanemaid aeg-ajalt millestki põnevast rääkima. Eks see olegi tuleviku töötaja loomine samamoodi. Aga võib-olla nad teevadki seda, ma ei tea.”*

A3: *“/.. / Üldiselt ma ikkagi arvan, et see on tore koht, kus noored omavahel koos saavad käia ja olla. Mina vanemana võib-olla lihtsalt tahan seda tunnet, et ma tean, kes seal toimetavad ja millised on*

nende väärtused elus. Aga seda võib mulle kommunikeerida ka vabalt läbi sotsiaalmeedia, et mul tekiks usalduslik suhe. See võib ka nii olla, et meie koostöö vahendajaks ongi sotsiaalmeedia, mis annab mulle selle kindlustunde, et sinna ma luban tal hea meelega minna, võib-olla isegi suunan”

7. ARUTELU

Järgnevas arutelu osas arutlen intervjuudes saadud teadmisi oma uurimisküsimuste lõikes ning loon seoseid eelnevalt kajastatud uurimustega.

1. Kuidas uurimuses osalevad lastevanemad tõlgendavad noortekeskuses tehtavat noorsootööd?

Uurimuses osalejate arvamusest on näha, et noortekeskused, millega neil on kogemusi, lähtuvad avatud noorsootöö põhimõttest. Samas osade lastevanemate arvates pole noortekeskustes tehtav noorsootöö suunatud täisealistele noortele, küll aga sobilik lasteaia viimases rühmas käivatele lastele. Noorsootöö peatükis kajastatud informatsiooni kohaselt on noorsootöö suunatud 7-26-aastastele isikutele eesmärgiga luua tingimusi mitmekülgselt arenguks ja võimaldada noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda (Noorsootöö, i.a). Sellele tuginedes võib öelda, et lasteaia viimases rühmas käiv laps (v.a juhul kui ta on vähemalt 7-aastane) ei saa noortekeskustes tehtavas noorsootöös osaleda, küll aga saavad vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda noortekeskustes täisealised noored. Samaselt varasemale uuringule (Väljaots jt, 2021) leidsid ka minu uuringus osalenud lapsevanemad, et üheksanda klassini on noortekeskuste külastatavus suurem ning keskkoolis väiksem.

Lapsevanemad leidsid, et noortekeskused pakuvad erilist väärtust järgnevatele sihtgruppidele:

- noortele, kellel ei ole kodus õdesid/vendasid;
- vähekindlustatud perede noortele;
- riskikäitumisega ja perekondliku toetuseta noortele.

Lastevanemate seisukohalt on noortekeskus hea keskkond vabalt ja turvaliselt sotsialiseerumiseks oma vanusest erinevate noortega ning see pakub võimalust arendada usalduslikku suhtlust

täiskasvanuga (noorsootöötajaga). Noorsootöö tegevuste rahulolu lõpparuandes osalenud noorte arvates on noorsootöötaja roll nende töös osalemises kolmandal kohal, ehk 44% noortest lähevad noortekeskusesse tänu meeldivale noorsootöötajale (Väljaots jt, 2021). Lapsevanemad leiavad, et noortekeskus arendab noore algatusvõimet, noored saavad võimaluse arutleda neid huvitavate aktuaalsete teemade üle, see pakub noorele rahulikku pelgupaika ning toetab noort uute teadmiste omandamisel läbi teda huvitavate tegevuste tegemise. Varasemas uuringus on noored ise leidnud, et noortekeskuses tehtavad eriilmelised tegevused suurendavad nende huvi erinevate erialade vastu ning see omakorda suurendab nende noorte eelist tööturul (Kremann, 2018). Lapsevanemad leidsid, et oluline on säilitada noorsootöötaja hinnanguvabadus noorte suhtes.

Uuringus osalenud lastevanemad leidsid, et noorsootöötaja peab oma töös olema oskuslik õhkkonna kujundaja tunnetades õigeaegselt keskkonna energiat ning vastavalt sellele käituma. Eelpool uuringus esitatud andmetest selgus, et noorsootöötaja roll on võimendada ja juhendada noort tema elu puudutavaid küsimusi analüüsima ja toetama noort leidmaks endas ressursse, et ühiskonnaelus osaleda ja seal muutusi luua (Kes on noorsootöötaja?, i.a). Leiti, et noorsootöös tehtavate tegevuste juures on noorsootöötaja sealse tegevuse suunaja ilma, et ta teeks ära noore eest tegevust. Seda kinnitab 2011. aastal läbi viidud uuring, kus lapsevanemad märkasid lapse vastutustunde kasvu tänu noorsootöös osalemisele (Batueva jt, 2011). Lapsevanemad leidsid, et noorsootöös on oluline säilitada vabatahtlikkuse ja võrdsuse põhimõtet, et noor saaks end noortekeskuses pingevabalt tunda ning ta ei tunneks soovi sealt kohustuste tõttu eemalduda. “Noortekeskuste Hea Tava” dokumendis on sõnastatud noortekeskuste kättesaadavus kõigile noortele nende vaba tahte alusel (Noortekeskuste hea tava, 2018).

Noorsootöötajat nähakse noore jaoks usaldusväärse täiskasvanud sõbrana, kes oma suhtumiselt ja käitumiselt on eeskujuks noorele aidates kaasa läbi suhtluse ja noortekeskuses tehtavate tegevuste noore elutervete väärtushinnangute kujunemisele. S. Kremanni läbi viidud uuringus “Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõju noortele” leidis üks noor tänu noortekeskuses tehtavatele tegevustele seosed koolis õpitavaga ning sealt kasvas tema väärtustamine kooli (Kremann, 2018).

2. Millised on uurimuses osalevate lastevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle?

Lapsevanemate ootus noortekeskuses tehtavale noorsootööle seisneb eelkõige sotsiaalsete oskuste täiendamises, mida toetab erinevate väärtushinnangutega ja vanustega noorte suhtlus. Noortekeskuses käivad noored on toonud välja tähelepaneku, et teistsuguste noortega kokku puutudes tundsid nad aktsepteerimis oskuse kasvu ning neil pole niivõrd ebameeldiv olla koos inimestega, kellel on erinevad vaated (Kremann, 2018). Sellele lisaks noorte sotsiaalsete oskuste arenemisele töid lapsevanemad oluliste külgedena välja ka noorte üldise eluga toimetuleku oskuste, projekti kirjutamise- ja käeliste oskuste arengu. Lapsevanemad leidsid, et esmatähtis pole noortekeskuses tegevuste tegemine vaid usaldusliku keskkonna loomine. Küll aga toodi välja ootus näha noortekeskuste tegevuste seas konfliktilahenduse olukordade läbimängu, noorte seas levivate probleemide teabepäevasid ning tegevuste puhul noorte suunamist sõprusringkonnast väljas olevate noorte juurde. Noored on ise märganud, et noortekeskus on avaldanud positiivset mõju nende suhetele, kus on paranenud nende konflikti lahendamise oskused ja tänu sellele on noortel paremad suhted perekonnaga ja vastassugupoolega (Kremann, 2018).

Lapsevanemate ootused vahetule noortekeskuse ja lapsevanema vahelisele koostööle seisneb olukordades, kus noore osas on esile kerkinud probleemid sh. ei tohiks noorsootöötaja kuritarvitada talle usaldatud noore lugusid. Uuringus osalenud lapsevanemate seas oli neid, kes leidsid, et lapsevanemaid võiks kutsuda noortekeskusesse rääkima oma elukutse valikust, kuid esindatud oli ka nende lapsevanemate seisukoht, kus toodi välja noortekeskuse olulisus üksnes noorte omavahelise paigana.

KOKKUVÕTE

Minu bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada välja lapsevanemate tõlgendusi noortekeskuses tehtavast noorsootööst ja ootusi seal tehtavale noorsootööle. Oma töös uurisin lastevanemate teadlikkust erinevate noorsootöö mõistete osas, lapsevanemate arusaama noortekeskuse peamisest külastajast ja tema väärtushinnangutest noorsootööle. Samuti uurisin lapsevanemate ootusi lapse oskuste arenemisele noortekeskuses, ootusi seal tehtavatele tegevustele ning arvamust noortekeskuse ja lapsevanema vaheliste erinevate koostöö formaatide suhtes. Andmete analüüsimise järel saadud kategooriad moodustusid uurimisküsimustele ja intervjuukava teemablokkidele tuginedes.

Allolevalt toon välja kokkuvõtliku loetelu oma uurimisküsimuste vastustest:

1. Kuidas uurimuses osalevad lastevanemad tõlgendavad noortekeskuses tehtavat noorsootööd?

- suunatud noortele ja lastele (sh lasteaia viimases rühmas käivatele lastele ja v.a. täiskasvanud noortele);
- suunatud noortele, kellel pole kodus õdesid/vendi; vähekindlustatud perede noortele; riskikäitumisega ja perekondliku toetuseta noortele;
- noorte külastatavus on üheksanda klassini suurem ning keskkoolis väiksem;
- soodne keskkond vabaks ja turvaliseks sotsialiseerumiseks;
- tegevused noortele on võrdsetel alustel ja vabatahtlikud;
- noortekeskus arendab noore algatusvõimet ja arutelu pidamise oskust;
- hea keskkond harjutada suhtlust täiskasvanuga (noorsootöötajaga);
- noortekeskus on rahulik pelgupaik noorele;
- noorsootöötaja on hinnanguvaba ja toetav noore suhtes.

2. Millised on uurimuses osalevate lastevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle?

- noorte sotsiaalsete oskuste täiendamine;
- noortekeskuse sisene usalduslik keskkond;
- eluga toimetuleku oskuste arendamine;
- konfliktlahenduse olukordade läbimängimist;
- noorte seas levivate probleemide teabepäevad;
- noorte projekti kirjutamise oskuse arengu toetamist;
- noore käeliste oskuste arendamine;
- tegevuste osas noorte suunamist sõprusringkonnast väljas olevate noorte juurde.

Edasiseks uurimisteenaks soovitan “Noorsootöös mitte osalevate noorte vanemate tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst”, sest antud teema on oluline, kuna lapsevanemate teadlikkus noorsootööst sügavuti on vähe uuritud. Samas see on oluline, et noorsootöös mitteosalevad noored ei jääks noorsootööst kõrvale, kuna tema vanemal võib olla kujunenud noortekeskusest negatiivne eelarvamus.

VIIDATUD ALLIKAD

2nd European Youth Work Convention. (2015). Making a World of Difference. Kasutatud 25.02.2023,

https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262187/The+2nd+European+Youth+Work+Declaration_FINAL.pdf/cc602b1d-6efc-46d9-80ec-5ca57c35eb85

Allaste, A-A., Beilmann, M., Martma, L., Nugin, R., Pirk, R., Taru, M., Vihma, P. (2016). *Noorteseire Aastaraamat Mitte- ja Informaalne Õppimine*. Tallinn: AS Pakett. Kasutatud 20.01.

https://ank.ee/wp-content/uploads/2017/04/Noorteseire_aastaraamat_2016VEEBI.pdf

Arengukava 2021-2030. (2020). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. Kasutatud 10.01.2023.
<https://ank.ee/wp-content/uploads/2020/11/EANK-arengukava-2021-2030.pdf>

Batueva, V., Kirss, L., Karu, M., Pihor, K., Talur, P., Turk, P., Rämmer, A. (2011). *Noorteseire Aastaraamat Noored ja Noorsootöö*. Tallinn: SA Poliitikauuringute Keskus Praxis. Kasutatud 15.01.2023.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/41055/Noored_Noorteseire_Noorsoo.pdf?sequence=1&jsAllowed=y

Brokenleg, M. (2012). Humanized Youth Work. *Reclaiming*, 20(4), 10-12. Kasutatud 25.03.2023.
http://martinbrokenleg.com/wp-content/uploads/2016/02/20_4_Brokenleg.pdf

Eesti elukestva õppe strateegia 2020. (2014). Haridus- ja Teadusministeerium. Kasutatud 14.02.2023.
https://www.haridusfoorum.ee/images/haridusstrateegia/Eesti_elukestva_õppe_strateegia_loplik.pdf

Hillep, P., Taru, M., Tammeveski, T., Trubetskoi, E., Pärnamets, R. (2010). *Noorte ja lapsevanemate rahulolu arendavate vaba aja veetmise võimalustega Tartus 2010. aastal*. Tallinn: OÜ Eesti Uuringukeskus. Kasutatud 17.01.
<https://www.yumpu.com/xx/document/read/27049853/noorte-ja-lastevanemate-rahulolu-arendavate-vaba-aja-tartu>

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Kasutatud 12.04.2023.
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kes on noorsootöötaja?. (i.a). Mitteformaalse kodulehekülj. Kasutatud 9.03.2023,
<https://mitteformaalne.ee/kes-on-noorsootootaja/>

Kremann, S. (2018). *Noortekeskuses toimuva mitteformaalse õppe mõju noortele nende endi tõlgenduste alusel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, infoühiskond ja sotsiaalne heaolu õppekava. Kasutatud 21.03.2023.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/60959/kremann_sandra_ba_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kutsekoda. (2015). Kutse - eetika noorsootöös. Kasutatud 12.03.2023.

Laaneots, K., Reva, K., Liiskmann, M. (2020). *Avatud noorsootöö*. Kasutatud 12.03.2023,

<https://ank.ee/e-varaait/avatud-noorsootoo/>

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Sulesepp. Kasutatud 16.03.2023.

<https://dspace.ut.ee/handle/10062/68249>

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., Strömpl, J. (2014). *Intervjuu*. Kasutatud 28.03.2023.

<https://samm.ut.ee/intervjuu>

Mitteformaalne õppimine. (i.a). Mitteformaalse kodulehekülj. Kasutatud 14.02.2023,

<https://mitteformaalne.ee/mitteformaalne-oppimine/>

Noorsootöö. (2022). Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehekülj. Kasutatud 3.03.2023,

<https://www.hm.ee/uldharidus-ja-noored/noortevaldkond/noorsootoo>

Noorsootöö. (i.a). Eesti Noorsootöötajate Kogu kodulehekülj. Kasutatud 18.02.2023,

<https://enk.ee/noorsootoo/>

Noorsootöö seadus. (16.06.2020). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 1.03.2023,

<https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039?leiaKehtiv>

Noorsootööstruktuurid. (2022). Haridus- ja Noorteameti kodulehekül. Kasutatud 4.03.2023,
<https://harno.ee/noorsootoostruktuurid#noorsootoo-koolikesk>

Noortekeskuste Hea Tavas. (2018). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. Kasutatud 14.03.2023,
https://ank.ee/wp-content/uploads/2018/09/Noortekeskuse_Hea_Tava_2018.pdf

Noortekeskuse teenuse ja ülelinnaliste noorsootöö programmide korraldamine. (17.06.2014). *Riigi Teataja*. Kasutatud 17.05.2023,
<https://www.riigiteataja.ee/akt/417062014021>

Noortevaldkonna arengukava 2021–2035. (2019). Haridus- ja Teadusministeerium. Kasutatud 2.03.2023

Olev, A., Alumäe, T. (2022). *Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service*. Kasutatud 7.04.2023.
<http://bark.phon.ioc.ee/webtrans/>

Paabort, H. (2013). Noorsootööst noortekeskustes. Marit Valge (Toim.). Noorsootöö õpik. (178–193). SA Archimedes: Ecoprint. Kasutatud 12.03.2023.
https://mitteformaalne.ee/wp-content/uploads/2020/09/Noorsootoo_opik_veebi_uusver1.pdf

Rannala, I-E. (2020). *Mitteformaalõppest noorsootöös*. Kasutatud 10.01.2023,
<https://enk.ee/mitteformaaloppest-noorsootoos/>

Statistikaameti kodulehekül. (2022). Noored. Kasutatud 17.05.2023,
<https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/noored>

Tudor, L. (2013). Formal – Non-formal – Informal in Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* (lk 821-826). Rumeenia: Elsevier. Kasutatud 3.02.2023.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813007568>

Väljaots, K., Hein, T., Hiir, K., Allik, A., Adamson, A-K., Kivistik, K., Käger, M., Derevski, R. (2021). *Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga 2020*. Tartu: MTÜ Balti Uuringute Instituut. Kasutatud 20.03.2023.

https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/noorsootoo_tegevuste_rahulolu_2020_lop_paruanne.pdf

LISAD

Lisa 1. Intervjuu kava

Teema: Lapsevanemate tõlgendused noorsootööst ja ootused noortekeskuses tehtavale noorsootöole

Eesmärk: uurida lapsevanemate arusaamu noorsootööst noortekeskuses ja nende ootusi noortekeskuses toimuvale.

Autor: Riineke Palm

Uurimisküsimused:

Kuidas uurimuses osalevad lastevanemad tõlgendavad noortekeskuses tehtavat noorsootööd?

Millised on uurimuses osalevate lastevanemate ootused noortekeskuses tehtavale noorsootöole?

Tegemist on poolstruktureeritud intervjuuga, intervjuu käigus võib küsida ka täpsustavaid lisaküsimusi. Intervjueerija võib vajadusel ka küsimuste järjekorda või sõnastust muuta.

Tere, olen Tartu Ülikooli infoühiskonna ja sotsiaalse heaolu õppekava tudeng Riineke Palm ning viin bakalaureusetöö “Lapsevanemate tõlgendused noorsootööst ja ootused noortekeskuses tehtavale noorsootöole” käigus läbi individuaal intervjuud. Minu jaoks on oluline intervjueerida lapsevanemaid, kelle lapsed on külastanud/külastavad/plaanivad külastada noortekeskust ning Teie arvamused sellel teemal on mulle olulised. Intervjuu koosneb 18 küsimusest, kestab ligikaudu 45 minutit ning Teie nõusolekul intervjuu salvestatakse. Teil on intervjuu vältel ning ka peale selle

lõppu õigus uuringus osalemisest loobuda. Teilt saadud vastuseid näen vaid mina ning neid kasutan vaid bakalaureusetöö kirjutamisel.

Kas olete nõus, et intervjuu salvestatakse?

TEEMABLOKK I: lapse aktiivsus noortekeskuses

- Milline on Teie lapse kokkupuude noortekeskusega?
- Rääkige mulle, mida Te teate sellest, mida Teie laps teeb noortekeskuses?
- Mis põhjustel Teie laps külastab noortekeskust?
- Kui suure ajast laps veedab noortekeskuses?
- Milliseid tegevusi Teie laps noortekeskuses teeb? Mis on tegevuste eesmärk?

TEEMABLOKK II: tõlgendused noortekeskuses tehtavast noorsootööst

- Kellele Teie arvates on mõeldud noortekeskus?
- Mida Te teate, mis vanuses noored võivad noortekeskuses käia?
- Mida annab noorele Teie silmis noortekeskuses käimine?
- *Noortekeskus lähtub oma töös avatud noorsootöö põhimõttest.* Mis on Teie silmis avatud noorsootöö?
- *Noortekeskuse eesmärk on pakkuda ja viia läbi “mitteformaalset õpet”.* Kuidas saate Teie aru terminist “mitteformaalne õpe”?
- Milline on Teie arvates noorsootöötaja roll noortekeskuses?
- Mille poolest erineb Teie arvates noorsootöötaja mõnest teisest ametipositsioonist, kes lastega töötab (nt. õpetaja, lapsehoidja)?

TEEMABLOKK III: ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle

- Milliseid oskusi sooviksite, et Teie laps noortekeskuses omandaks?
- Milliseid tegevusi sooviksite noortekeskuses rohkem näha?
- Kui oluline on Teie jaoks lapsevanemana noortekeskuste olemasolu?
- Millistele tingimustele peab Teie jaoks vastama noortekeskus, et oma last sinna suunata?
- Millisel kujul võiks toimuda noortekeskuse ja lapsevanema vaheline koostöö?

Lõpuks küsin paar küsimust Teie noortekeskuses käiva lapse/laste kohta.

- Kui vana(d) on Teie noortekeskuses käiv(ad) laps/lapsed?

Aitäh vastamast! Tekkinud küsimuste korral võite kirjutada minu e-mailile – riineke.palm98@gmail.com. Kui olete nõus võin bakalaureusetöö valmimise järgselt Teiega uurimuse tulemusi jagada.

Kas soovite, et jagan teiega uurimise tulemusi?

Suured tänud Teile intervjuus osalemise eest, Teie panus on mulle väga oluline!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Riineke Palm,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Lapsevanemate tõlgendused noorsootööst ja ootused noortekeskuses tehtavale noorsootööle”, mille juhendaja on Merle Linno, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Riineke Palm

26.05.2023